

Hví kann ábyrgdin ikki plaserast?

*Hetta, at ábyrgdin ikki kann plaserast, hava mangir »mætir« menn nú í eina tíð roynt at trúttad niður í okkum. Hvørjir eru so hesir menn? Jú men, eru hetta ikki bakmenninir aftan fyri tað heila og teirra hondlangarar? Sjúlvandi siga **teir**, at ábyrgdin ikki kann plaserast, skrivur Mortan Mortensen í greinini.*

Set nýggjar skortar á gamlar lortar

Politikarar og embætismenn royna í hesum døgum at fáa sær eitt nýtt image. Teir siga, at tað gamla er farið, nú er komið betri skil á, og tað nyttar ikki at dvølja við tað farna, tí fyri tað fyrsta so hava vit valt teir aftur ferð eftir ferð og eru soleiðis samsek, og fyri tað næsta so ber ikki til at plaserast ábyrgdina, tí so nógvir hava verið við til at taka avgerðirnar, og fyri tað triðja (leysliga eftir J. Sundstein) so eru tað teir sjálvir, sum hava gjørt alt so flókt, og eru soleiðis teir frægastu til at rekja fløkjuna upp aftur.

Síðan royna teir at útleggja orsakirnar til kreppuna. Her heima skal høvuðsorsøkin eittast at vera, at tann vanligi borgarin hevur brúkt ov nóg. Tá teir so eru niðri í Danmark og biðja um lán ella viðgerðin av hesum láni er fyri í fólkatingi, so hóska ovurforbrúk jú ikki so væl til situatiónina, nei, tá eitur høvuðsorsøkin fiskaloysi.

Ogur skulu øll bera í felag (sitat A. Dam). Hetta verður ferð eftir ferð borið fram í okkara fjølmiðlum. Men sanleikin er tann, at hetta er tíkið við sama fyrvirni sum í kendu skaldsøguni hjá Georg Orwell: »Kollvelt-ingin í djóragarðinum«, har grísurin Napoleon sigur, at gott nokk eru øll líka, men nógur eru alto meira líka enn onnur. Samstundis sum tað verður ført fram, at lønarmíðurskurður er universalloysnin og pensiónir verða miðurskornar, verða lógir samtyktar, sum tryggja okkara politikarum bæði pensiónir og skattafriar frynsar. Og hvørki samgonga- ella andstöðupolitikarar vilja vera hendan feita bitan fyri uttan. Hvør var tað sum segði, at frynsamar skuldu burtur?

Vit hava so sanniliga hug til at bera í felag, men so mugu landsins hægst løntu menn so sanniliga leggja fyri við at spara – og berast skal eftir førimuni, ikki sum nú har tey lægstlöntu og pensiónistarnir fáa tann ivasama heiðurin at leggja fyri.

Samstundis sum landsstýrið tekur lán til Sjóvinnubankan upp á ryggin á okkum, og tað uttan at nógur sum helst treyt er sett bankanum fyri at fáa hetta lán, so ljóðar, at partaeigarar, hvør feløg fáa lán úr bankunum, gjalda sær sjálvum allan peningin út í vinningsbýti, fyri síðan at koyra felögin á heysin. Er tað hetta, pengarnir frá weekend-túrunum fara til, var tað betur, at eingir bankar vóru bjargaðir.

Ver snýttur einaferð enn – vel somu menn

Ein av okkara kendastu løgfrøðingum, Halgir W. Poulsen, sigur í Sosialinum um Heygadrangsdómin, at veljarin hevur skuldina, og at hetta er dómurin yvir okkum øll, og at hetta mál kann bert loysast við einum nývali.

Tað einasta, hesin maðurin hevur rætt í, er, at tað kemur ikki skil í, fyrr enn nýtt fólk er komið á ting. Tað ber væl til at plaserast ábyrgdina, í hvussu so er má ein mótmæla, at ábyrgdin ikki kann plaserast bert tí at: 1. tað eru so nógvir, sum hava verið við til at taka avgerðirnar 2. lógarbrotni eru so stór 3. tey eru framd av landsins toppum.

Hetta, at ábyrgdin ikki kann plaserast, hava mangir »mætir« menn nú í eina tíð roynt at trúttad niður í okkum. Hvørjir eru so hesir menn? Jú men, hetta eru jú bakmenninir aftan fyri tað heila og teirra hondlangarar. Sjúlvandi siga **teir**, at á-

byrgdin ikki kann plaserast. Um eg var ákærdur fyri at hava framt nakað ólógligt og eg sjálvur slapp at úttala meg um, hvør hevði ábyrgdina, so hevði eg óivað komið til somu niðurstøðu.

Er lygnin bert stór nokk, so er lættari at fáa fólk at trúgva henni. Hetta er júst evnið í kenda ævintýrinum hjá H. C. Andersen: »Kejsereins nye klæder«. Teir royna at billa okkum inn, at teir hava fingið nýggj klæði, at teir – hokus pokus – aftur eru vorðnir »presentablir«, men hetta er bert ein hvørvisjón.

Eftirskrift

Nú kann hetta, sum skrivað er, tykja heldur hart og eirindarlest, fyri ikki at siga sjálvrættvist.

Tað hava verið persónar frammi, sum siga, at vit hava øll skuldina, og at vit

ikki hjálpa upp á stöðuna við at »krossfesta« ávisar persónar. Hesum taki eg partvis undir við. Har mistøk eru gjørd bert orsakad av tí, at tíðmar eru órar, kunnu hesi bert verða rettað við at nýtt fólk verður valt á ting. Síðan mugu hesi nýggju tingfólk fara undir ta tungu uppgávu at siga teimum leiðandi embætismönnum upp, sum ikki eru eignaðir til teirra starv.

Men har tað er talan um lógarbrot, beinleiðis misrækt, svik og falsan, og har almennir myndugleikar brúka sitt starv til egnan vinning og ikki nøkja tað sum eitt alment áhugamál, har eigur tað at fáa tær avleiðingar, sum eru heimildar eftir landsins lógum og reglum. Einku samfelag kann virka sum okkara samfelag virkar í dag, har nógur fá eru undantikin lógarinnar reglum, og restin má lifa undir feilfortólkingum av somu lógum.

Eitt amerikanskt orðatak sigur (leysliga umsett): »tá teir góðu borgararnir í einum landi einki gera, so trívist óndskapurin«.

Nú er tíð uppá, at teir góðu borgararnir í Føroyum taka seg saman og gera nakað. Vit hava fólkaraði – sigst – og hava tí plikt til at stýra hesum samfelag saman og ikki treytalest lata ræðið upp í hendurnar á nökrum fáum monnum.

Næsta løtingsval eiga føroyingar at velja nýtt fólk inn á ting. Um tað tykist ov tungt hjá onkrum at siga farvæl við sín gamla flokk,

so er eitt at gera. Ístaðin fyri sum við síðsta val at velja teir kendastu, sum standa ovast á listanum, vel so teir niðastu og mest ókendu persónarnar inn. Ein treyt er tó, at hesir persónar ikki hava nakra »klemmu« á sær.

Nú vit í mong Harrans ár hava valt teir gomlu flokkarnar og teir somu politikararnar inn aftur ferð eftir ferð, tí vit hildu tað vera tað tryggasta, og tað at velja nakað nýtt varð roknað sum ótrygt, kunnu vit bert lita at stöðuni í dag. Hava vit tað trygt? Løgdu hesir menn ein tryggan grundvøll undir samfelagið Føroyar? Ella var tað so, at teir fóru upp at flaska áðrenn teir vóru fult fløggdir?

Ja, teir fóru upp at flaska, og teir royna enn at hevja seg upp frá uttan at hava tær grundleggjandi treytirnar í ordan. Løgldni, virðing fyri øðrum medmenniskjum, og at vilja samvinnu til gagns fyri øll er »ein býur í Ruslandi« fyri okkara politikarar, sum dagliga sjonglera við milliónum, meðan tann vanligi føroyingurin má venda hvørjari krónu.

So tit siggja, góðu føroyingar, at risikoin við at velja nakað nýtt næsta løtingsval er mikroskópisk fyri ikki at siga at hon als ikki er til staðar.

Veljið tí næstu ferð eftir, hvat persónarnir standa fyri, og ikki út frá hvørjum »bási« teir standa í.

Tann síðsti útviklingurinn

Tær síðstu lántøkurnar hjá landsstýrinum, og tær harav fylgjandi treytirnar, hava reduserað okkara landsstýri til eitt marionettstýri, har tað er Figgjargrunnurin, sum við hjálp frá bankunum hálar í allar træðir, og landsstýrið í veruleikanum bert fungerar sum ein fásada – eitt dukkateatur, hvørs einasta uppgáva er at fáa tað til at siggja út sum um vit enn hava fólkaraði.

Meðan 100 tals milliónir vórðu og enn verða blakaðar í ørvitisprojekt, sóu vit í einari sending í SvF í kvøld, at eitt elektronikkprojekt í Vágunum, sum kundi verið við til at gera okkara vinnulív meira fjøltáttad og harvið minni sárbert, fær tannmulin vandan niður eftir frá landsstýrinum. Hvar er logikkurin?

Tórshavn, 30/3-93
Mortan Mortensen

Nei, eg haldi, eg siti heima hesaferð

Tekning: Óli Petersen í Sosialinum